

Slavnostno praznovanje vladarskega nastopa Nj. Veličanstev cesarja Karla in cesarice Zite na ljubljanskih ljudskih šolah.

Dne 21. junija t. l. so proslavljale vse ljubljanske ljudske šole vladarski nastop presvitlega cesarja Karla in cesarice Zite.

Ker ima večino šolskih poslopij zasedenih vojaška oblast, so porazdeljeni razredi posameznih šol po raznih poslopijih. Zato se slavnost na teh šolah ni mogla skupno vršiti, ampak že prejšnji dan po posameznih razredih. Tu so učenci okrasili s cvetjem, zelenjem in z zastavicami cesarjevo sliko. Deklamovali in peli so primerne patriotske pesmi, razredniki so pa imeli nagovore, v katerih so opisovali življenje Njiju Veličanstev, proslavljali blagodejni vpliv neumornega delovanja in skrb cesarja Karla za blaginjo in srečo vseh avstrijskih narodov ter slavili ljudomilost in usmiljenost srca ljubljene cesarice Zite. Po nagovoru so zapeli učenci 1. in 5. kitico cesarske pesmi. V spomin na to lepo slavnost so se razdelile med šolsko mladino lepe slike cesarja in cesarice, dar mestne občine ljubljanske. V četrtek dne 21. junija so pa imele vse šole cerkveno slavnost, kjer so po slovesni službi božji zapeli učenci zahvalno in cesarsko pesem.

Prav posebno lepo je uspela cesarska slavnost na 1. mestni deški ljudski šoli. Ker je v lastnem poslopiju, je lahko priredila slavnost v večjem obsegu. Po cerkvenem opravilu se je zbrala šolska mladina pod vodstvom svojega učitelja v prostorni telovadnici, ki je bila jako lepo in okusno okrašana. Sprednja stena je bila dekorirana s cesarskimi in narodnimi zastavami; v sredi stene sta viseli slike cesarja Karla in cesarice Zite, na desni in levi pa podobe cesarjevih prednikov na Habsburškem prestolu. Ob stenah so stale visoke palme, vmes pa drugo zelenje in cvetje. Vsa dekoracija je naredila prav ugoden vtis.

Na slavnostnem vzpostavljenem bilo 20 točk. Ko so se razvrstili učenci razred za razredom po širni dvorani, je stopil na vzvišeni prostor šolski voditelj nadučitelj Jakob Dimnik ter govoril slavnostni govor. Raztolmačil je najprej učencem pomen današnje slavnosti, z navdušenim besedo slavil cesarjevo očetovsko skrb za blaginjo vseh narodov v monarhiji in cesaricino neumorno delo usmiljena za trpeče človeštvo. Na koncu govoru je pozval mladino in navzoče, da naj zaključijo iz globine svojih src „Slava“ cesarju Karlu in cesarici Ziti. Nato so izvajali učenci pod spretnim vodstvom tovariša Jos. Ambrožiča spevoigro „Habsburški rod“. Vrstile so se deklamacije in petje. Učenci so lepo peli in nekateri prav dobro deklamovali. S cesarsko pesmijo, 1. in 5. kitica, se je zaključila lepo uspela slavnost.

Slavnosti se je udeležilo več staršev naših učencev; c. kr. mestni šolski svet je zastopal magistratni svetnik in šolski referent gosp. Evgen Lah. Po šolski slavnosti se je vršila slavnostna učiteljska konferenca, ki ji je prisostvoval tudi gosp. svetnik Lah. Po lepem slavnostnem govoru predsednika konference nadučitelja Jakoba Dimnika je bila sprejeta

vdanostna izjava, ki so jo podpisali vsi člani konference. Sprejeta vdanostna izjava se je odposlala na Najvišje mesto.

Kranjske vesti.

— Petindvajsetletnico mature, dovršene v dneh 14. in 15. julija 1892. na ljubljanskem učiteljskem praznujejo letos tovariši: Benedičič Ivan, nadučitelj v Škocjanu na Dolenjskem; Gangl Engelbert, učitelj na c. kr. pripravništvu srednjih šol v Trstu; Iglič Kornelij, učitelj-voditelj pri Sv. Križu na Dobu; Kos Anton, učitelj v p. v. Voklu pri Kranju; Matko Davorin, nadučitelj v Toplicah na Dolenjskem; Pretinar Miroslav, ravnatelj c. kr. pripravništvu srednjih šol v Trstu; Skulj Fran, učitelj IV. m. d. šole v Ljubljani; Vozel Ivan, učitelj v Trebnjem. Med maturanti sta bila tudi tovariša Gabrovšek Joško, ki je pa kot učitelj-voditelj v Zabnici pri Škofiji Luki umrl kmalu po drugem izpitu leta 1894. v dež. bolnici v Ljubljani, in Javoršek Karel, ki je umrl leta 1916. kot učitelj slovenske t. gov. šole v Ljubljani. — Živim petindvajsetletnikom vso srečo v teški borbi življenja, mrtvima tovarišema blag spomin v naših srcih in sladak počitek v slovenski zemlji!

— Iz ljudskošolske službe. Obolelo učiteljico Marijo Dolenc-Simončičovo v Železnikih bo suprirala Marija Bahovčeva, učiteljico Marijo Zgurjevo v Radomljah pa Amalija Kregarjeva; učitelja Ivana Erbežnika na Bledu, ki je dodeljen na gluhošolnico v Ljubljani, nadomešča začasno učiteljica Melita Sivičeva; vpoklicanega nadučitelja Frana Jurečiča v Štrekijevcu suprira Olga Rešičeva.

— Dne 28. t. m. so zaključile vse srednje in ljudske šole v Ljubljani šolsko leto 1916/17.

— Ljudska šola v Postojni je podpisala po prizadevanju svojega vrlega učitelja 6500 K šestega vojnega posojila.

Štajerske vesti.

— Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“. Dne 20. maja t. l. se je vršila odborova seja tega društva, ki so se je vdeležili odborniki v polnem številu. Na tej seji je storil odbor te-le važne sklepe: 1. Podpora se zviša z 1550 K na 1600 K, ker neprestano rase število družtenikov. — 2. VI. vojnega posojila je podpisalo društvo zopet 10.000 K, vseh vojnih posojil 60.000 K. — 3. Nov statistični izkaz se sestavi v počitnicah in se razpošlje potem vsem članom. — Dalje poroča predsednik in blagajnik: Društvo šteje 832 članov, rezervni sklad se je zvišal v zadnjih 2 letih okroglo za 12.000 K. Podpor se je izplačalo dosedaj 207.431 K. Društveno vodstvo.

Srce boli človeka, ko vidi, kako lepo se razvijajo drugod slična društva, kakršna ima tudi slovensko učitelstvo; pri nas pa vlada v vseh organizacijah malomarnost in brezbriznost. Slovenskega učitelstva je vendar nad 3000, a naša „Jubilejska Samopomoč“, tako zelo koristno društvo z blagodejnim namenom, pa ima tako pičlo število članov. Pri nas samo tožimo o svoji usodi, storimo pa tako malo!

— Koliko ljudskošolskih učiteljev na Štajerskem je ob svetovni vojski zaposlenih pri vojaštvu? — To nam pove

nastopni pregled, ki smo ga sestavili po ofic. virih. Okraji — mestni in potem šol. okraji na deželi — imajo učiteljev = vojakov: Gradec 64, Maribor 8, Celje 6, Ptuj 9, Affenz 8, Arnfels 10, Aussee 7, Birkfeld 7, Brežice 8, Bruck 15, Celje, ok. 18, Cmurak 10, Deutsch Landsberg 10, Eibischwald 4, Eisenerz 8, Fehring 5, Feldbach 11, Friedberg 4, Frohnleiten 10, Fürstenfeld 14, St. Gallen 2, Gleisdorf 11, Gornji Grad 4, Graz, Umg. 25, Gröbming 5, Hartberg 14, Irlding 5, Judenburg 16, Kindberg 14, Kirchbach 5, Knittelfeld 14, Konjice 9, Kozje 5, Laško 22, Leibnitz 12, Leoben 39, Litzten 1, Ljutomer 4, Mahrenberg 9, Maribor, ok. 25, Mariazell 2, Mautern 5, Murau 5, Mürzschlag 10, Neumarkt 8, Obdach 3, Oberwölz 2, Oberzeiring 4, Ormož 9, Pöllau 6, Ptuj, ok. 24, Radkersburg 5, Rogatec 4, Rottenmann 3, Sevnica 7, Slov. Bistrica 11, Slov. Gradec 9, Stainz 9, Schlading 1, Smarje 7, Šoštanj 6, St. Lenart 10, Voitsberg 17, Vorau 2, Vranksko 8, Weiz 6, Wildon 3, Zg. Radgona 7. — Za vsem je torej na Štajerskem danes 652 učiteljev - vojakov. Izmed teh jih pride na slovenski del dežele — slov. šol. okraji so razprto tiskani — 216.

— Vendar nekaj! — Dež. odbor štajerski je v svoji seji dne 20. junija t. l. sklenil, ljudskošolskemu učitelstvu dodeliti dopolnilne doklade. Po tem sklepu dobijo neoženjenci 120 K, oženjeni brez otrok 180 K, oženjeni z enim ali dvema otrokoma 240 K, oženjeni z več nego dvema otrokoma 300 K. Te doklade se bodo v kratkem polno izplačale. — Spet vspeh organizacijskega dela!

— Izpraznjene nadučiteljske, strokovne in učiteljske službe se razpišejo! Tako se nam poroča iz Gradca. Dež. šolski svet se je v svoji seji dne 16. junija t. l. tozadevno vdal... Večkrat je treba podrezati, pa gré!

— Odlikovanje. — Tovariš Ant. Ogorelec, nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah, poveljnik četi pri IV. štaj. prostov. strelskem bataljonu, je dobil Signum laudis na traku hrabr. kolajne z meči.

— Ljudskošolsko učitelstvo stolnega mesta Gradca je ob zelo posezanem zboru dne 23. junija t. l. enoglasno sklenilo resolucijo obsegajočo nastopne 3 zahteve: a) Ob prihodnjem šolskem letu 1917/18. naj se zopet uvede celodnevni pouk. Šolski prostori se naj čimprej izročijo svojem prvotnemu namenu in moške učiteljske moči naj se po vojaških oblastvih brezpogojno dajo na razpolago. b) S 1. junijem t. l. naj se ljudskemu učitelstvu povišajo drag. doklade v toliko, v kolikor se je to zgodilo od strani države in dežele napram svojim uslužbenecem. Ob enem naj se podeli učitelstvu enkratni prispevek za nabavo najnujnejše obleke, obutev in perila. c) Izpraznjene službe (nadučiteljska, strokovna in učiteljska mesta) naj se brez odloga razpišejo. — Da bi te zahteve ne ostale glas vpijočega v puščavi!

— Na deškiški meščanski šoli v Celju je razpisano prov. učit. mesto za slovensčino za šolsko leto 1917/18. — Prošnje na mestni šolski svet Celje do 15. julija t. l.

— Laška ljudska šola v Celju. Otroci laških beguncev v Celju bodo imeli tudi v velikih počitnicah pouk. Tako veli najnovejša odredba šolske oblasti. — Kakor smo že poročali, je ta šola nastanjena v edinih dveh še od vojaštva praznih sobah

slovenske okoliške deške ljudske šole v Novi ulici in sicer od 1. dne marca t. l.

— „Gobar“. Tovariš nadučitelj Fr. Kocbek v Gornjem Gradu namerava izdati „Gobarja“, delo, ki bo absolutno specialiteta v našem slovstvu. Tovariš Kocbek je izboren poznavalec naših gliv ter zelo verziran v tozadevni literaturi. „Gobar“ izide v Ljubljani.

— P. Končnikove zbirke štajerskih šolskih postav in odredb je izšel 23. zvezek. Prejšnja — stare naklade — obsega tudi 23 zvezkov, vsa zbirka torej doslej 46 zvezkov. Slove pa: „Die neuen Gesetze und Verordnungen auf dem Gebiete der Volksschule in Steiermark“.

— Deželni šolski svet štajerski je z ukazom d. do. 1. junija t. l., št. 3/272/11, naročil vsem šolskim vodstvom, da imajo takoj imenoma navesti vse učitelje, ki za orožje nesposobni niso oproščeni (enthoben), a v zaledju vendar zaposleni pri vojaštvu. — Nam se vidi, da naša vrhovna šolska oblast vendarle namerava akcijo, da to učitelstvo oprosti ter tam zaposli, kjer je absolutno bolj na mestu, nego pa na — sedanjem.

— „Selbsthilfe“. To je društvo, ki je enako osnovano, kakor naša slovenska „Samopomoč“. Ustanovilo se je marca leta 1896. za štaj. ljudsko učitelstvo, obstoja torej že 22. leto. Izplačalo je društvo doslej 207.431 K podpor. Društvo šteje danes 832 članov.

— Državno uradništvo in — ml učitelji. Piše se nam od Drave: Z julijem t. l. dobi državno uradništvo zdajno zvišane draginjske doklade. Vrhu tega mu plača v tekočem letu država vse pristojbine, kolkovino, dohodninski davek i. dr. Tega pri nas tolikanj borneje plačanih učiteljih ni! — Zato pa opravičeno pričakujemo, da se bude od merodajne strani storilo vse, da se tudi učitelstvu povišajo dohodki ob zavladajoči neznosni draginji, kot se je to že nekako namignilo v 12. let. štev. našega „Tovariša“. In to po pravici! Kajti ni ga menda stanuj, ki bi bil zdaj ob vojni tako vsestransko zaposlen, ki pa bi svoje delo tudi s tako vidnim uspehom dovrševal, nego — učiteljski...

— Pričetek velikih počitnic na slovenskih ljudskih šolah na Štajerskem. V okraju Ormož 16.7. — V okrajih Celje okolica, Laško, Vranksko — 1.8. — V okrajih Brežice, Gornji Grad, Kozje, Sevnica, Šoštanj — 16.8. — V okrajih Konjice, Ljutomer, Mahrenberg, Maribor okolica, Ptuj okolica, Rogatec, Slov. Bistrica, Slov. Gradec, Smarje, Šoštanj, St. Lenart, Zg. Radgona — 1.9. — Iz je me v okr. Celje okol. imajo šole v Celju (obe okoliški), Vojniku, St. Petru in Teharjih šolski sklep 16.7.; šole Frankolovo, Kalobje, Ljubčeno 16.8. a šole Dobrna, St. Jurij ob j. z. Dramlje, Kalobje in St. Lovrenc pa 1.9. — V okraju Laško pa je šolski sklep 16.7. na šolah Dol s Kalom, Hrastnik, Sv. Katarina, Laški trg, Trbovlje-Vode, Zid. most in Turje.

— Slovenski učitelj v ruskem ujetništvu. Iz ruskega ujetništva se je oglasil po šestih mesecih kadet aspirant Janko Orožen, bivši učitelj v Gromljah pri Brezicah. V ujetništvo je prišel na rumunskem bojišču.

— Umrl je dne 22. junija t. l. v Celju upokojeni učitelj Martin Zupančič v 82. letu svoje starosti. — Naposled je služboval kot šolski vodja na Plešivcu v Šoštanjskem okraju. — Od leta 1904 je živel v pokojju. — N. v m. p.!

Vojna je otežkočila nabavo raznih tkanin. Ne rečem dvakrat, da ne bodo naši ljudje takorekoč občutili krvave potrebe pridelovanja lanu. Lahko še dočakamo, da bodo naša dekleta zopet poiskala na podstrešjih zaprašene kolovrate in da se bodo začela vretenca zopet vrtili! Lepo bi bilo, ako bi zopet oživele lepe vezene noše, ki bi svedočile o pridnosti naših žen in deklet!

Svet se bude umiril. Iz razvalin porušeni domov, ki jih je uničila zlobna roka kletega sovražnika, se bodo začeli počasi dvigati novi domovi. Obrtniki bodo našli dovolj zasluzka. Zakaj se ne bi zidale hiše v narodnem slogu? Zakaj ne bi pričali novi domovi o narodni zavednosti, ki je ni moglo uničiti najhujše zlo! Zakaj ne bi dčili hodnikov zopet lepimi rščasti ornamentami in zakaj nas ne bi zopet pozdravljali raz hišne line in iz oken veselo kimajoči rdeči nageljni, kot simbol goreče domovinske ljubezni!

Treba je zbrati vse ostanke narodne ornamentike in jih zopet prenovljene dati v celoti narodu, ki jih je ustvaril. Iz nabrane bogatega zaklada bi potem obrbne šole črpale snov in jo podajale gojencem pri pouku. Zidarji bi se pričuli narodnemu slogu hiš, mizarji bi delali pohištvo, kamnoseki portale, nagrobne spomenike in kapelice. Ključavnice in kovački okove vrat in skrinj ter omrežja oken. In skoro potem bomo zopet videli tiste lepe hišice po sedaj razdejanih krajih, kakor jih z enkrat vidimo le na lepih Gasparjevih slikah.

Prof. Sič izda v kratkem delo o narodnih ornamentih. Naj bi potem ta tovariš zbral in zbral vse gradivo, ki bi prišlo v uporabo obrtno-strokovnih in drugih šol. Tako bi prišli ornamenta po obrtnih zopet med narod, iz katerega so izšli!

Božo Račić.

To in ono izza preteklih dni.

XIV.

„Čegar ime pomeni to, kar Kristij ni.“ —

Tako se mi je javil večkrat mož, naše gore list, ki je koncem februarja t. l. zatisnil na veke oči tam v slavnih Ricmanjih — Kristijan Bogatec Rojen leta 1858. je učiteljeval od leta 1879. naposled kot nadučitelj v Podgradu v Istri. Prebil je mnogo bridkega ter do cela okusil „udobnosti“ našega stanu. Po njegovem vpokojenju pred par leti se je nastanil v vinorodnih Ricmanjih, kjer je imel prcestvice, odnosno njegova ženka. Tu si je hotel res spočiti ter še-le živeti. A kruta smrt poseže vmes ter ga iztrga nam in ljubljani mu obitelji. Niti 60 let star moral je leči v zgodnji grob... Rajni je bil korenjak po postavi, sicer pa človek krotak in blag. Prepojen najblazjih idealov je bil navdušen učitelj ter kremenit značaj, kot malo tachi. Svoj rod je ljubil nad vse

*) To delo je že v tisku.

ter se kazal povsod ponosnega Slovana. Žal, nedostaje mi podatkov, da bi rajnemu Kristijanu napisal dostojen nekrolog!

Jaz sem se seznanil z blagim pokojnikom za časa svojega službovanja ob primorski meji. Tačas je Kristij učiteljeval v sežanskem šolskem okraju, v prijazni vasi D. Bila je tu njegova prva služba. Večkrat sva se sešla takrat, vsak mesec gotovo en, če ne večkrat. „Sežansko učit. društvo“ je sicer zborovalo časi, a ne slednji mesec. To pa nam nekaternikom — bilo nas je čvetero — ni zadostovalo. Zato smo se dogovorili, da se snidemo sigurno vsak mesec, zdaj tu, zdaj tam. In to je obveljalo!

Ob teh sestankih smo se učili, navduševali in — razveseljevali. Najbolj maren „sestankar“ je bil Bogatec. Če koga k dogovorjenemu sestanku ni bilo, gorje mu; Kristijan mu je potem pošteno bral levite. No, pa to se je malokdaj zgodilo; vsaj brez tehtnega vzroka ne.

Tačas je vel na Kranjskem poseben veter. Hipernemški deželni šolski nadzornik Pirker je vse obvladal in gorje učitelju, osobito mlademu, če se ni vklonil njegovim in komandi njega trabantov! — „Landeslehrerverein“ v Ljubljani je poveljeval nadkranjskim učiteljskim. To društvo je jelo snovati podružnice križem dežele, imenovali so jih „Zweigvereine“. Tudi v okraju, kjer sem služboval jaz, so osnovali tako podružnico. Bil sem ud sosednega „Sežanskega učiteljskega društva“ ter seve principiello nisem pristopil „Zweigvereinu“. A joj meni

sedaj! Preganjali so me na vse pretege... Kajpada sem ob prihodnjem našem sestanku, potožil o vsem zvestim svojim pristašem... A kmalu potem, v par dneh, dobim od Bogatca list, ki ga hranim še danes. Njemu v spomin naj ga tu objavim. List se glasi:

Dragi brate!

To, kar si nam zadnjič pravil v M, mi kar ne da miru in počitka. Gonja, ki se je vprizorila napram Tebi zgolj radi tega, ker se ne izneveriš svojemu prepričanju in principom svojim, je že višek nepoštenosti in podlega klečeplastva. Med ljudi tega kalibra Ti ne spadaš! Ostavi čimprej sedanji Svoj služben kraj ter pridi med nas! Ravnokar sem zvedel, da se učiteljsko mesto v R. razpiše. Prosi za tisto, dobiš ga gotovo; delati bomo za Te. Svoje talmi-kolege kar zapusti! Kar je svežega, ne spada med — gnilobo... Pri nas je sicer bolj pust svet; borni smo, a — pošteni. Nikar dolgo ne premissluj, brate! Urno se odloči ter vkreni, kot sem Ti navetoval.

Iskreno Te pozdravlja Tvoj verni

D., 12. nov. 188. — Kristij.

A želja Bogatčeva se ni spolnila. Vztrajal sem na svojem mestu ter prebil vse šikane. „Zweigvereinstvo“ pa je vzelo kmalu klaverno konec. In spolnilo se se besede blagopokojnega Kristija, ki je često dejal: „Kar ni pošteno, naj pogine!“ —

Vrlo zdravstvuje, g. urednik!

Slamoštev.